

Offentliggjort d. 21. marts 2015

Lovforslag om fremtidsfuldmagter ©

*Af advokat (L) Bodil Christiansen og
advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen*

www.v.dk

Det ses i stadig stigende omfang, at en person med alderen mister sine sansers fulde brug. Bl.a. stiger antallet af diagnosticerede demente. Både raske og sygdomsramte personer kan ønske at sikre sig mod denne situation ved at give fuldmagt til en person, som man har tillid til kan tage over i økonomiske eller personlige forhold - f.eks. en ægtefælle eller et barn. Retsstillingen har imidlertid været uklar.

Der er nu fremsat et forslag til særlige regler om etablering af ”fremtidsfuldmagter”. Reglerne kan være aktuelle for meget store persongrupper.

En **fremtidsfuldmagt** er en fuldmagt til at repræsentere en person, der på grund af sygdom eller svækkelse ikke længere evner at tage vare egne forhold.

Gennem mange år har det været antaget, at en person (**fuldmagtsgiver**) kan give en anden person (**fuldmægtigen**) - f.eks. en ægtefælle eller et barn - **fuldmagt** til at repræsentere sig i økonomiske forhold, hvis personen – på et eller andet tidspunkt i fremtiden - ikke længere evner at tage vare på egne forhold som følge af sygdom eller svækkelse.

For det første har fuldmagtsgiveren med en sådan fuldmagt markeret, **hvem** fuldmagtsgiveren ønsker skal varetage fuldmagtsgiverens forhold. **Dernæst** har fuldmagtsgiveren – i hvert fald ideelt set – tilkendegivet, *hvilke forhold* repræsentanten skal varetage, *på hvilke betingelser* og med *hvilke konsekvenser*.

Den gældende lovgivning er imidlertid ikke i alle henseender egnet til at regulere de problemer, der kan opstå i forbindelse med sådanne fuldmagter. Selve den omstændig-

Offentliggjort d. 21. marts 2015

hed, at en fremtidsfuldmagt først skal have virkning på et ubestemt tidspunkt i fremtiden, hvor fuldmagtsgiveren ikke længere er habil, giver således anledning til flere specielle problemstillinger. Bl.a. har fuldmagtsgiveren jo netop i denne situation ingen mulighed for at føre kontrol med fuldmægtigens dispositioner. Det er også problematisk, at aftaler om repræsentation i personlige forhold, f.eks. beslutninger om plejehjemsanbringelse, ikke anses for omfattet af de gældende regler om fuldmagter og derfor kan give anledning til usikkerhed om virkningerne af en fuldmagt om disse forhold. Hertil kommer mere spidsfindige juridiske spørgsmål, som på et tidspunkt kan blive meget væsentlige for fuldmagtsgiveren, men som i hvert fald ikke altid er reguleret i en fuldmagt.

Alternativet til en fremtidsfuldmagt er at etablere et **værgemål** for fuldmagtsgiveren, når sygdommen eller svækkelsen indtræder. Loven om værgemål giver mulighed for flere forskellige typer værgemål, og der er i loven fastsat meget konkrete og detaljerede bestemmelser om bl.a. udpegelse af værge samt om udøvelsen og konsekvenserne af et værgemål.

Selv om et værgemål har til formål at *beskytte den svækkede person*, opfattes et værgemål imidlertid i nogle tilfælde som en voldsom foranstaltning, som – når først værgemålet er søsat – kun i særlige tilfælde kan ophæves igen. Det kan medføre, at den svækkede persons omgivelser tøver med at iværksætte et værgemål, hvilket i sig selv kan medføre yderligere problemer af forskellig karakter.

Lovforslag om fremtidsfuldmagter

Med Justitsministerens forslag til lovgivning om fremtidsfuldmagter at det tanken at etablere et enkelt (mere ukompliceret) alternativ til værgemål. Det overordnede formål er at give borgerne større indflydelse på, hvordan deres forhold skal varetages, hvis de på et tidspunkt ikke længere evner at varetage egne forhold eller - som det anføres i lovforslaget - at styrke retten til selvbestemmelse og gøre det muligt under betryggende former at påvirke eget liv og fremtidige forhold.

Lovforslaget om fremtidsfuldmagter indebærer nærmere, at **personer**, der f.eks. diagnosticeres med en demenssygdom, under betryggende former, og mens de pågældende

Offentliggjort d. 21. marts 2015

endnu er i stand til det, **selv kan udpege** den eller de personer, der på et senere tidspunkt skal varetage de pågældendes interesser. Men ordningen har et bredt sigte og kan også anvendes af personer, der *ikke aktuelt* er syge, men som *ønsker at sikre sig* i tilfælde af senere sygdom eller ulykke.

Den, der får en fremtidsfuldmagt (**fuldmægtigen**), vil i kraft af den ny ordning om fremtidsfuldmagter få en lovbestemt legitimation til at repræsentere fuldmagtsgiveren og derved bedre muligheder for at varetage fuldmagtsgiverens interesser.

Endelig vil den **tredjemand**, som fuldmægtigen indgår aftale med om fuldmagtsgiverens forhold, f.eks. banker og andre erhvervsdrivende, myndigheder m.v., få en mere betryggende retsstilling, da tredjemand nu får sikkerhed for, at aftaler mellem fuldmagtshaveren og tredjemand står ved magt, hvis aftalen ligger indenfor fuldmagten.

Med faste regler på området får alle involverede parter således som udgangspunkt en mere klar og sikker retsstilling.

Det kan tilføjes, at den foreslåede ordning efter Justitsministeriets oplysninger i lovforslaget i det væsentlige følger Europarådets anbefalinger på området og den lovgivning, der allerede er indført eller overvejes indført i de fleste øvrige nordiske lande.

Nærmere om ordningen

Som allerede berørt drejer ordningen sig om etablering af en fuldmagt, der – ikke skal træde i kraft her og nu – men *først skal træde i kraft, hvis og når* fuldmagtsgiveren på et senere tidspunkt som følge af sygdom, svækket mental funktion eller helbred eller lignende ikke længere har evne til at varetage sine forhold inden for de områder, som er omfattet af fuldmagten.

Kun sådanne fuldmagter er omfattet af ordningen om fremtidsfuldmagter.

Offentliggjort d. 21. marts 2015

Hvem kan oprette fuldmagt

Efter Justitsministerens lovforslag er det tanken, at en fremtidsfuldmagt skal kunne oprettes af enhver, der er fyldt 18 år, og som er i stand til at handle fornuftsmæssigt. Dette indebærer, at fuldmagtsgiveren skal være i stand til at forstå og overskue konsekvenserne af at afgive en bindende, fremadrettet fuldmagt.

Hvem kan være fuldmægtig

Fuldmagtsgiveren kan efter den foreslåede ordning udpege én eller flere *primære fuldmægtige*. Fuldmægtigene kan eventuelt have forskellige beføjelser.

Fuldmagtsgiveren kan endvidere udpege såkaldt *subsidiære fuldmægtige* (alternative fuldmægtige), hvis den eller de primære fuldmægtige er forhindret i at varetage hvervet. Ægtefæller kan eksempelvis udpege hinanden og subsidiært et barn som fuldmægtig.

En fuldmægtig skal være fyldt 18 år og må ikke selv være under værgemål eller have oprettet en fremtidsfuldmagt, der er sat i kraft. Den sidstnævnte problemstilling kan f.eks. blive aktuel, hvis ægtefæller gensidigt har indsat hinanden som fuldmægtig. Bliver først den ene ægtefælle eksempelvis dement, og dernæst den anden ægtefælle dement, kan ægtefællernes fremtidsfuldmagter ikke få virkning som oprindeligt planlagt.

Endvidere indeholder lovforslaget en bestemmelse om, at statsforvaltningen ikke kan sætte en fremtidsfuldmagt i kraft, bl.a. hvis det på grundlag af de foreliggende oplysninger findes betænkeligt i forhold til en bestemt fuldmægtig.

Det er *ikke tanken*, at der i øvrigt skal gælde generelle regler om, hvem der kan eller ikke kan være fuldmægtig, f.eks. krav om, at fuldmægtigen skal være et familiemedlem eller lignende.

Offentliggjort d. 21. marts 2015

Hvilke forhold

Ordningen om fremtidsfuldmagter er baseret på et princip om aftalefrihed. Tanken er således, at fuldmagtsgiveren selv skal kunne bestemme, hvad fuldmagten skal omfatte, således at fuldmagten udformes efter den enkeltes ønsker og behov.

Fremtidsfuldmagten kan omfatte såvel økonomiske som personlige forhold. Fuldmagten kan være generel, således at fuldmagten omfatter ”alle” fuldmagtsgiverens økonomiske og personlige forhold. Men fuldmagten kan også begrænses til at angå ét eller flere bestemte forhold. F.eks. skal det efter lovforslaget være muligt at give fremtidsfuldmagt til foretagelse af bestemte bankforretninger, til salg eller udlejning af fast ejendom eller til at repræsentere fuldmagtsgiveren over for kommunen i forbindelse med ansøgning om hjælp i hjemmet.

Vedrørende særligt *personlige forhold* er det tanken, at fuldmægtigen skal have adgang til at repræsentere fuldmagtsgiveren i forhold til offentlige myndigheder. Det betyder i første række, at en fuldmægtig - hvis fuldmagten i øvrigt giver mulighed herfor - vil kunne indgive ansøgninger på fuldmagtsgivers vegne, herunder ansøgninger om hjælpeforanstaltninger, tilskud, pension mv.

Fuldmægtigen vil bl.a. også over for offentlige myndigheder kunne komme med tilkendegivelser med hensyn til pleje og omsorg af fuldmagtsgiveren.

”Privat tilsyn”

Den foreslåede ordning giver mulighed for at bestemme i fuldmagten, at en tredjepart skal have indseende med, *hvordan* den udpegede fuldmægtig forvalter sit hverv som fuldmægtig. Fuldmagtsgiver kan således bestemme, at f.eks. en advokat, en revisor eller en anden person, som vedkommende har tillid til, skal føre tilsyn med fuldmægtigen. Denne mulighed betegnes i loven som ”privat tilsyn”.

Indeholder fuldmagten bestemmelser om et sådant tilsyn, skal fuldmægtigen på anmodning give den pågældende tilsynsperson oplysninger om forvaltningen af fuldmagtsforholdet.

Offentliggjort d. 21. marts 2015

Det private tilsyns omfang vil i øvrigt bero på, hvad fuldmagtsgiver nærmere bestemmer i fremtidsfuldmagten. Det kan således f.eks. bestemmes i fuldmagten, at fuldmægtigen skal rådføre sig med det private tilsyn i forhold til bestemte dispositioner eller have godkendt disse af tilsynet. Det kan også bestemmes i fuldmagten, at det private tilsyn skal kunne tilbagekalde en fuldmagt, der er sat i kraft, hvis der efter tilsynets opfattelse er grund til at bringe fuldmagtsforholdet til ophør.

Hvis fuldmægtigen herefter undlader at rådføre sig med det private tilsyn eller at få godkendt en disposition i tilfælde, hvor det følger af fuldmagten, vil fuldmægtigen tilsidesætte sine pligter. Det private tilsyn vil herefter have mulighed for at rette henvendelse til Statsforvaltningen med henblik på, at Statsforvaltningen udnytter sine tilsynsbeføjelser – og om nødvendigt sætter fremtidsfuldmagten ud af kraft. Er det private tilsyn tillagt beføjelse til at tilbagekalde fuldmagten, vil dette ligeledes kunne ske. Har fuldmægtigen tilsidesat sine pligter, vil tilsidesættelsen formentlig kunne få betydning ved vurderingen af, om fuldmægtigen er ansvarlig for tab, som måtte være påført fuldmagtsgiveren ved uforsvarlige dispositioner.

Bestemmelser om denne type tilsyn kan umiddelbart virke voldsomt og kan måske blive opfattet som udtryk for, at fuldmagtsgiveren ikke har 100 pct. tillid til fuldmægtigen. Her er det imidlertid efter min bedste opfattelse væsentligt at være opmærksom på, at både fuldmagtsgiverens og fuldmægtigens forhold kan ændre sig væsentligt over den måske mangeårige periode fra fuldmagtens oprettelse og frem til det tidspunkt, hvor fuldmagten bliver aktuel og sættes i kraft. Meget nærliggende er det tilfælde, hvor fuldmægtigens åndsevner reduceres som følge af alder, men hvor fuldmægtigen ikke selv erkender dette. Og har fuldmægtigen varetaget sin opgave på behørig vis, er der jo ikke grundlag for kritik.

Hvordan

Etableringen af en fremtidsfuldmagt falder i to led: *dels* oprettelsen af fuldmagten, og *dels* ikraftsættelsen af fuldmagten.

Offentliggjort d. 21. marts 2015

Oprettelse

For at gøre **oprettelsen** så enkel og nem som mulig er det efter lovforslaget tanken, at fremtidsfuldmagter skal oprettes skriftligt i et elektronisk register, *Fremtidsfuldmagtsregistret*, ved brug af digital signatur. Fuldmagten er først gyldigt oprettet, når fuldmagten er registreret i dette register. Denne procedure skal skabe bevismæssig sikkerhed for indholdet. Dog planlægges en løsning i form af underskrift for statsforvaltningen for fuldmagtsgivere, der undtagelsesvist ikke er i stand til at oprette fuldmagten digitalt. I disse tilfælde vil statsforvaltningen foretage registreringen.

Det har været under overvejelse at etablere samme procedure for en fremtidsfuldmagt som for oprettelse af et testamente. Justitsministeriet har imidlertid ikke fundet at kunne anbefale en sådan procedure, da der her vil være tale om en væsentlig mere tung og omkostningsfuld ordning, end den ordning, der er foreslået i lovforslaget. Dette skønnes dels at kunne afholde nogle personer fra at bruge ordningen. Og dels vil en sådan fremgangsmåde betyde, at fuldmagten skal oprettes på papir, hvilket efter Justitsministeriets opfattelse ikke harmonerer med den fælles offentlige digitaliseringsstrategi.

For hver fuldmagtsgiver kan der kun oprettes én fremtidsfuldmagt, dvs. ét fuldmagtsdokument. Som allerede nævnt kan der derimod udmærket være registreret flere fuldmægtige.

Ikraftsættelse

Tanken er, at **fremtidsfuldmagten først skal sættes i kraft** på det tidspunkt, hvor fuldmagtsgiveren som følge af sygdom, svækket mental funktion eller helbred eller lignende **ikke længere har evne** til at varetage sine forhold inden for de områder, som er omfattet af fuldmagten.

På dette tidspunkt kan Statsforvaltningen - på fuldmagtsgiverens eller fuldmægtigens initiativ - sætte fuldmagten i kraft efter en særlig procedure, der er nærmere beskrevet i loven. Proceduren omfatter bl.a. indhentelse af en lægeerklæring om, at fuldmagtsgiveren er kommet i en sådan tilstand, at han som følge af sygdom m.v. ikke længere evner at varetage de forhold, der er omfattet af fuldmagten. Proceduren omfatter også en forudgående drøftelse med fuldmagtsgiveren om fuldmagtens ikraftsættelse, hvis fuld-

Offentliggjort d. 21. marts 2015

magtsgiveren forstår betydningen heraf, samt orientering af fuldmagtsgiverens nærmeste pårørende om ikraftsættelsen.

Statsforvaltningen træffer herefter afgørelse om at sætte fuldmagten i kraft, hvis betingelserne herfor er opfyldt, herunder at den eller de pågældende fuldmægtige opfylder betingelserne for at varetage hvervet, dvs. at de er fyldt 18 år m.v.

Fuldmagten kan ikke sættes i kraft, hvis statsforvaltningen på grundlag af de foreliggende oplysninger finder det "betænkeligt". Det betyder, at fuldmagten ikke kan sættes i kraft, hvis der eksempelvis er begrundet tvivl om, *hvorvidt* fremtidsfuldmagten er gyldig, *hvorvidt* fuldmægtigen evner at varetage hvervet, eller *hvorvidt* indholdet af fuldmagten overhovedet lader sig gennemføre.

En afgørelse om at sætte en fuldmagt i kraft skal tinglyses i Personbogen, således at fuldmagten bliver umiddelbart tilgængelig for aftaleparter og offentlige myndigheder, og fuldmægtigen bliver legitimeret til at råde.

Konsekvenser

Oprettelsen og ikraftsættelsen af fuldmagten indebærer, at fuldmagtsgiveren - som det siges i lovforslaget - bliver umiddelbart berettiget og forpligtet overfor tredjemand ved fuldmægtigens handlinger i fuldmagtsgiverens navn - men kun inden for fuldmagtens grænser.

Har fuldmagtsgiveren f.eks. givet fuldmægtigen fuldmagt til at hæve fuldmagtsgiverens pension på fuldmagtsgiverens konto i banken hver den 1., kan banken i tillid til fuldmagten udbetale pensionen til fuldmægtigen. Banken kan derimod i denne situation ikke lade fuldmægtigen optage et lån i fuldmagtsgiverens navn og udbetale låneprovenuet til fuldmægtigen.

Det siger sig selv, at fuldmægtigen ved forvaltningen af fuldmagten har pligt til at varetage fuldmagtsgivers interesser, og herunder følge fuldmagtens anvisninger og så vidt

Offentliggjort d. 21. marts 2015

muligt inddrage fuldmagtsgiver, dennes ægtefælle mv., før fuldmagten anvendes i vigtigere forhold.

I lovforslaget er i denne forbindelse medtaget flere udtrykkelige bestemmelser om fuldmægtigens varetagelse af sit hverv, som skal modvirke misbrug og anden uhensigtsmæssig adfærd fra fuldmægtigens side. Bl.a. foreslås der medtaget bestemmelser om, at fuldmægtigen ikke på fuldmagtsgiverens vegne kan indgå aftaler med sig selv eller i øvrigt anvende fremtidsfuldmagter i forhold, hvor der kan foreligge modstridende interesser. Fuldmægtigen kan som udgangspunkt heller ikke give gaver på vegne af fuldmagtsgiveren, ligesom fuldmægtigen ikke kan stille kaution eller anden sikkerhed i fuldmagtsgiverens navn for andres gæld.

Efter lovforslaget har fuldmagtsgiveren endvidere pligt til at holde fuldmagtsgiverens midler adskilt fra sine egne midler, med mindre fuldmægtigen er fuldmagtsgiverens ægtefælle eller samlever.

Har fuldmægtigen tilsidesat disse eller andre pligter som fuldmægtig, bliver fuldmægtigen erstatningsansvarlig overfor fuldmagtsgiveren for skade, der forvoldes ved forsætligt eller uagtsomt forhold. Det er altså ikke ”ansvarsfrit” at være fuldmægtig, og en fuldmagt er – selvfølgelig ikke – en ”blanco-check” til fuldmagtsgiverens formue.

Ændring og tilbagekaldelse af fuldmagt

Før en fremtidsfuldmagten er sat i kraft, kan fuldmagtsgiveren frit tilbagekalde fuldmagten og ændre fuldmagten *på samme måde, som den er oprettet* – dvs. ved ændring i Fremtidsfuldmagtsregisteret. Den fri adgang til at tilbagekalde en fremtidsfuldmagt indebærer, at det ikke er muligt at træffe bestemmelse om, at en fremtidsfuldmagt skal være uigenkaldelig.

Når fuldmagten er sat i kraft - dvs. på det tidspunkt, hvor fuldmagtsgiveren som følge af sygdom m.v. ikke længere evner at varetage sine forhold - kan fuldmagten tilbagekaldes eller ændres, hvis fuldmagtsgiveren forstår betydningen heraf. Der skal efter lovforslaget her gælde den ordning, at Statsforvaltningen efter anmodning fra fuldmagtsgiveren

Offentliggjort d. 21. marts 2015

veren skal træffe afgørelse om tilbagekaldelse eller ændring af en fuldmagt, der er sat i kraft. Statsforvaltningen skal i den forbindelse foretage en vurdering af, om fuldmagtsgiveren forstår betydningen af en ændring eller tilbagekaldelse, og Statsforvaltningen træffer herefter afgørelse herom.

Fuldmagten vil også på anden vis kunne bortfalde eller i øvrigt ophøre. Dette gælder bl.a., hvis det ”private tilsyn” eller Statsforvaltningen tilbagekalder fuldmagten. Ligeledes vil en fremtidsfuldmagt som udgangspunkt ophøre, hvis fuldmagtsgiveren kommer under værgemål. Også forhold hos fuldmægtigen vil kunne føre fuldmagtens ophør, herunder hvis fuldmægtigen frasiger sig hvervet.

Tilsyn fra Statsforvaltningen

I lovforslaget er lagt op til, at Statsforvaltningen af hensyn til fuldmagtsgiveren får et ”hvilende” tilsyn med fuldmægtigen. Det betyder, at Statsforvaltningen først indleder en tilsynssag, hvis Statsforvaltningen gennem henvendelse eller på anden måde bliver opmærksom på forhold, som må antages at stride mod fuldmagtsgivers interesser.

Det er herunder ikke tanken, at Statsforvaltningen – som det er tilfældet ved værgemål – skal godkende dispositioner, der påtænkes foretaget.

Synspunktet bag denne udformning af Statsforvaltningens tilsyn i lovforslaget er nærmere, at når fuldmagtsgiver har tillid til, at fuldmægtigen kan varetage opgaven, så bør samfundet også have tillid til fuldmægtigen - indtil der kommer forhold for dagen, som giver grundlag for andet.

Opstår der således i det konkrete fuldmagtsforhold behov for, at det offentlige træder til med tilsyn og kontrolforanstaltninger for at beskytte fuldmagtsgiveren, indebærer den foreslåede ordning, at Statsforvaltningen vil have mulighed herfor. Om nødvendigt kan Statsforvaltningen sætte fremtidsfuldmagten ud af kraft og fastsætte et værgemål i stedet, hvis der er behov for - de væsentligt mere - udbyggede retsgarantier, tilsyns- og kontrolforanstaltninger, som er indeholdt i værgemålsordningen.

Offentliggjort d. 21. marts 2015

Vejledning om fremtidsfuldmagter

Som allerede nævnt bygger ordningen om fremtidsfuldmagter på princippet om aftalefrihed - fuldmagtsgiver kan således selv bestemme, hvad fuldmagten skal omfatte. Som det anføres i lovforslaget, er Justitsministeriet imidlertid ”...opmærksom på, at det efter omstændighederne kan være vanskeligt for den enkelte borger at overskue de muligheder og faldgruber, der ligger heri.”

På denne baggrund har Justitsministeriet tilkendegivet i lovforslaget, at hvis lovforslaget vedtages, vil Justitsministeriet i samarbejde med bl.a. de berørte interesseorganisationer og myndigheder udarbejde en vejledning om udformning af fremtidsfuldmagter. Vejledningen vil bl.a. belyse konsekvenserne af fremtidsfuldmagter og de forhold, som der almindeligvis bør tages højde for ved udformning af fremtidsfuldmagter.

Lovens ikrafttræden

Som allerede nævnt flere gange er der tale om et lovforslag, som efter førstebehandlingen i Folketinget nu behandles i Retsudvalget.

Vedtages lovforslaget, er det efter lovforslaget tanken, at Justitsministeren skal træffe afgørelse om, hvornår loven skal træde i kraft. Denne særlige beføjelse for justitsministeren skal ses i lyset af, at ordningen om fremtidsfuldmagter forudsætter, at der etableres et Fremtidsfuldmagtsregister efter Folketingets vedtagelse af lovforslaget. Det er således på nuværende tidspunkt endnu uvist, hvornår det bliver muligt at oprette fremtidsfuldmagter under den nu foreslåede ordning.

— o —

Offentliggjort d. 21. marts 2015

FAKTABOKS

Lovforslaget om fremtidsfuldmagter er baseret på, at fuldmagter antages at blive anvendt i vidt omfang, særligt af ældre mennesker og af fysisk eller mentalt svækkede personer.

Antallet af personer, der diagnosticeres med en demenssygdom, f.eks. Alzheimers sygdom, er stigende. Ifølge nøgletal fra Danmarks Statistik menes 90.000 mennesker at have en demenssygdom, heraf menes 50.000 at have Alzheimers sygdom.

Der konstateres ca. 15.000 nye tilfælde af demens hvert år.